

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA SOLIDARNO PRIHODNOST
MINISTER

**SMERNICE
ZA IZVAJANJE STORITVE INSTITUCIONALNO VARSTVO V DRUGI
ORGANIZIRANI OBLIKI S PODORO NA DOMU UPRAVIČENCA IN
DRUŽINE**

april, 2026

Številka: 1223-13/2024-2720-181

Kazalo

Namen storitve institucionalno varstvo v drugi organizirani obliki s podporo na domu upravičenca in njegove družine	3
Pravne podlage	3
Financiranje storitve	3
Upravičenci	4
Izvajanje oblike storitve	4
Izvajalci	4
Postopek vključitve	5
Opis oblike storitve	5
Metode dela	6
Načrtovanje dela in evalvacija izvajanja	6
Dokumentacija	6

Namen storitve institucionalno varstvo v drugi organizirani obliki s podporo na domu upravičenca in družine

Smernice za izvajanje socialnovarstvene storitve institucionalno varstvo v drugi organizirani obliki s podporo na domu upravičenca in družine (v nadaljnjem besedilu: smernice) predstavljajo strokovne usmeritve in določajo okvir za zagotavljanje podpore družinam, ki skrbijo za otroke z motnjami v duševnem in telesnem razvoju ter drugimi oviranostmi v domačem okolju.

Namen storitve institucionalno varstvo v drugi organizirani obliki s podporo na domu upravičenca in družine (v nadaljnjem besedilu: oblika storitve) je zagotoviti prilagojeno podporo otrokom in mladostnikom ter odraslim osebam (do 26. leta) v domačem okolju oziroma izven zavoda. Oblika storitve je usmerjena v ohranjanje in krepitev možnosti za življenje v skupnosti, preprečevanje nepotrebnih institucionalnih namestitev, podporo pri prehodih iz institucionalnega varstva v domače oziroma skupnostno okolje ter izboljšanje kakovosti življenja upravičenca in njegove družine.

Smernice imajo strokovno-usmerjevalno naravo in ne predstavljajo pravno zavezujočih normativnih določb. Namenjene so kot okvir za izvajanje storitve in se uporabljajo ob upoštevanju veljavne zakonodaje ter strokovne presoje.

Z obliko storitve se upravičencem občasno dopolnjujejo funkcije doma in družine, zagotavlja se podpora z vodenjem in varstvom ter socialno oskrbo na domu, preprečuje in odpravlja socialne stiske družin in zmanjšuje tveganja za socialno izključenost otrok.

Oblika storitve se izvaja na domu upravičenca oziroma v njegovem neposrednem življenjskem okolju in se prilagaja individualnim potrebam upravičenca. Organizirana je v obliki oskrbe, podpore pri vsakdanjih aktivnostih in strokovne podpore, ki je namenjena razbremenitvi družine in zagotavljanju strokovne pomoči otroku, mladostniku oziroma odrasli osebi z oviranostmi.

Pravne podlage

V skladu s prvim odstavkom 16. člena zakona, ki ureja socialno varstvo (v nadaljnjem besedilu: ZSV) institucionalno varstvo obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini z namenom izvajanja rejniške dejavnosti ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo. V skladu s 26. členom pravilnika, ki določa standarde in normative socialnovarstvenih storitev pomoč družini na domu, socialni servis, institucionalno varstvo in vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji (v nadaljnjem besedilu: pravilnik) se storitev institucionalnega varstva v drugi organizirani obliki lahko zagotavlja z bivanjem zunaj institucije na podlagi dogovorjenega individualnega paketa storitve.

Kadar se storitev izvaja v drugi organizirani obliki kot podpora na domu upravičenca in njegove družine, se skladno s petim odstavkom 29. člena pravilnika, na podlagi strokovne ocene, individualnega načrta in sklenjenega dogovora, prilagodi obseg zagotavljanja osnovne oskrbe in socialne oskrbe v individualnem paketu glede na potrebe upravičenca ter vključitev v razpoložljive oblike pomoči na področju socialnega varstva. Na podlagi navedenega minister, pristojen za institucionalno varstvo, za izvajanje navedene oblike storitve pripravi smernice za delo, ki so predmet tega gradiva, in jih objavi na spletni strani ministrstva, pristojnega za institucionalno varstvo.

Financiranje storitve

Skladno z 98. členom ZSV se storitev institucionalnega varstva iz tretjega odstavka 16. člena ZSV za otroke in mladostnike do 18. leta financira iz proračuna Republike Slovenije, pri čemer sredstva za izvajanje storitve zagotavlja ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo na podlagi pogodbe o financiranju izvajanja socialnovarstvenih storitev s posameznim izvajalcem ter v okviru razpoložljivih proračunskih sredstev. Storitve institucionalnega varstva za osebe, starejše od 18 let so skladno s 100. členom ZSV dolžni plačati upravičenci in drugi zavezanci.

Upravičenci

Na podlagi drugega odstavka 20. člena pravilnika so upravičenci do oblike storitve otroci, mladostniki in odrasle osebe do 26. leta starosti z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju oziroma z več motnjami (z motnjo v duševnem razvoju ter s hudimi motnjami vedenja in osebnosti, gibalnimi in senzornimi oviranostmi in poškodbami glave), ki so usmerjeni v Prilagojeni program za predšolske otroke ali Posebni program vzgoje in izobraževanja.

Izvajanje oblike storitve

Izvajalci

Izvajalci oblike storitve so zavodi za usposabljanje (CUDV), ki v skladu s 54. členom ZSV opravljajo institucionalno varstvo za otroke, mladostnike in odrasle osebe do 26. leta starosti z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju ter skladno s prvim odstavkom 16. člena ZSV vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo.

Zavodi za usposabljanje (CUDV) obliko storitve opravljajo na podlagi sklenjenega dogovora z upravičenci, v skladu z določbami ZSV, ki urejajo postopek pri uveljavljanju in izvajanju storitev ter 21. členom pravilnika.

V izvajanje so vključeni:

- koordinator oblike storitve (strokovni delavec iz 69. člena ZSV ali strokovni sodelavec iz 70. člena ZSV na področju socialnega varstva);
- neposredni izvajalci oskrbe oziroma varuhinja (institucionalno varstvo) izjemoma pa tudi socialna oskrbovalka, kadar to narekujejo kadrovske okoliščine.

Koordinator vodi postopek vključitve, načrtuje, usmerja in organizira izvajanje oblike storitve ter z evalvacijami spremlja kakovost oblike storitve. Neposredno podporo in pomoč na domu izvajajo varuhinje oziroma socialne oskrbovalke.

Koordinator lahko v dogovoru z upravičencem, starši oziroma zakonitim zastopnikom v izvajanje oblike storitve s povezanimi procesi dela vključi tudi zunanje izvajalce (prostovoljske organizacije, nevladne organizacije, drugi javni zavodi) oziroma po potrebi druge zaposlene.

Koordinator lahko pri delu, po potrebi in v dogovoru z upravičencem, starši oziroma zakonitim zastopnikom, del izvajanja aktivnosti v okviru oblike storitve izvede tudi v ustreznih prostorih izven doma oziroma v zavodu (npr. varstvo, terapevtske obravnave, skupinske aktivnosti).

Pri izvajanju se praviloma upoštevajo naslednje kadrovske usmeritve, ki predstavljajo okvirne strokovne smernice in se lahko prilagodijo glede na individualne potrebe upravičenca ter strokovno oceno izvajalca:

- število neposrednih izvajalcev podpore na domu (zaposlenih) in sodelujočih se določi v individualnem načrtu,
- struktura kadrov se prilagaja potrebam upravičenca,
- posamezni neposredni izvajalec podpore na domu praviloma (okvirno) skrbi za 2–3 upravičence in družine, pri čemer so odstopanja možna glede na kompleksnosti potreb upravičenca,
- pri kompleksnih obravnavah se število neposrednih izvajalcev podpore na domu lahko poveča,
- posamezni koordinator je praviloma lahko odgovoren za do približno 12 upravičencev, pri čemer se število lahko prilagodi glede na zahtevnost obravnav.

Izvajalske organizacije redno opravljajo supervizije, in sicer v obsegu najmanj 10 ur letno. Supervizija je individualna ali skupinska. Neposredni izvajalci se redno strokovno izpopolnjujejo skladno s

kolektivnimi pogodbami in strokovnimi standardi. Izobraževanja in usposabljanja vključujejo področja socialnega varstva, deinstitucionalizacije, socialnega vključevanja, komunikacije, specialnopedagoških in inkluzivnih pristopov, zdravstvene varnosti in preventive oziroma drugih področij, ki so ključna za kakovostno in strokovno izvajanje oblike storitve.

Cilj je zagotavljanje kakovostne, varne in strokovno utemeljene podpore.

Postopek vključitve

Pri postopku vključitve v obliko storitve se smiselno uporabljajo določila ZSV, ki urejajo postopek pri uveljavljanju in izvajanju storitev, 21. člen pravilnika ter pravilnik, ki ureja postopke pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva. Vlogo za izvajanje oblike storitve oddajo starši oziroma zakoniti zastopniki upravičenca pri zavodu za usposabljanje. Vlogo, ki jo pripravi posamezen zavod za usposabljanje, obravnava koordinator oblike storitve v okviru strokovne službe zavoda.

Koordinator oblike storitve s starši oziroma zakonitim zastopnikom opravi informativno svetovalni pogovor na domu upravičenca oziroma družine. Pogovor vodi koordinator, navzoči so neposredni izvajalci oziroma varuhi, ki bodo izvajali obliko storitve. Koordinator izdelava strokovno oceno potreb in določi obseg podpore za uporabnika in njegovo družino oziroma obseg zagotavljanja osnovne oskrbe in socialne oskrbe v individualnem paketu, glede na potrebe upravičenca ter vključitev v razpoložljive oblike pomoči na področju socialnega varstva. V sodelovanju z vsemi vključenimi pripravi individualni načrt.

V dogovoru o obsegu, trajanju in načinu izvajanja podpore na domu upravičenca in družine se opredeli trajanje, vrsto, obseg in način izvajanja, individualni načrt dela z upravičencem in družino ter morebitne druge posebnosti oblike storitve. Dogovor podpiše izvajalec in starši otroka oz. zakoniti zastopniki oz. upravičenec sam.

Opis oblike storitve

Za posameznega upravičenca se oblika storitve praviloma izvaja v obsegu do približno največ 20 ur tedensko, pri čemer se obseg določi glede na strokovno oceno potreb upravičenca in se lahko glede na okoliščine primera ustrezno prilagodi. V primeru vključitve več upravičencev iz iste družine je vsak upravičenec upravičen do pomoči v primerljivem obsegu, kot velja za posameznega upravičenca. Čas za vožnjo se ne šteje v čas obsega priznanih ur.

Oblika storitve se praviloma izvaja v popoldanskem času od ponedeljka do petka. V času vikenda in praznika oziroma dela prostih dni kot tudi nočnem času, se oblika storitve ne izvaja.

Nabor opravil v okviru oblike storitve vključuje:

- svetovanje glede organizacije osnovne oskrbe na domu z zagotavljanjem pomoči pri prilagoditvi bivalnega okolja;
- občasno pomoč pri skrbi za upravičenca oziroma vseh življenjskih opravilih, ki obsega osebno nego, kopanje in pomoč pri umivanju, pomoč pri oblačenju in slačenju, pomoč pri hranjenju in pitju, pomoč pri uporabi ortopedskih pripomočkov in podobno, spremstvo, ki obsega pomoč pri gibanju oziroma premikanju v prostoru, nameščanju, pri orientaciji in spremljanju v prostem času;
- pomoč pri vsakodnevnih aktivnostih (predvsem komunikacija, varstvo, igra, prostočasne dejavnosti, pomoč pri učenju in delu);
- pomoč pri vzpostavljanju in ohranjanju socialnih stikov v širšem socialnem okolju, ki obsega vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom (predvsem spodbujanje sprehodov, spremstvo na dogodke, spremstvo na aktivnosti);
- spremstvo uporabnika na zdravstvene obravnave v prisotnosti starša oziroma zakonitega zastopnika;
- informiranje o stanju in potrebah upravičenca, pomoč pri komunikaciji, strokovno svetovanje in podpora družini (predvsem pomoč pri postavljanju vzgojnih meja, vzpostavljanja vsakodneve

rutine, razvijanja ustreznih vedenjskih strategij, spodbujanja igre in razvoja socialnih veščin, reševanje osebnih in socialnih stisk, podpora v kriznih situacijah);

- podpora pri premestitvi iz institucionalnega varstva v domače okolje, podpora ob reintegraciji, selitvi oziroma ob večjih spremembah v družini.

Pri presoji upravičenosti do vključitve v obliko storitve se upošteva potreba upravičenca po najmanj dveh opraviilih iz prejšnjega odstavka.

Oblika storitve ne vključuje zagotavljanja bivanja, prehrane, prevoza, pranja osebnega in posteljnega perila ter čiščenja. V primeru spremstva uporabnika na aktivnostih, ki zahtevajo vožnjo z vozilom, prevoz zagotovi ali organizira starš oziroma zakoniti zastopnik uporabnika.

Oblika storitve ni združljiva s celodnevnim institucionalnim varstvom.

Metode dela

Oblika storitve se izvaja:

- po metodi individualnega dela z upravičencem in družino,
- ob uporabi metode dela s skupnostjo,
- na podlagi individualnega načrta,
- z multidisciplinarnim pristopom.

Oblika storitve zajema:

- psihosocialno podporo upravičencu,
- specialpedagoško, psihološko in svetovalno delo,
- občasno oskrbo in pomoč pri oskrbi oziroma negi,
- podporo staršem oziroma družini.

Delo temelji na načelih:

- individualizacije,
- celovitosti,
- kontinuiranosti,
- normalizacije,
- strokovne in etične odgovornosti.

Načrtovanje dela in evalvacija izvajanja

Izvajanje oblike storitve se izvaja skladno z mesečnim načrtom dela, ob upoštevanju potreb upravičencev in povratnih informacij družine.

Oblika storitve se na začetku evalvira pogosteje (povratne informacije staršev in neposrednih izvajalcev oblike storitve), kasneje glede na potrebe in spremenjene okoliščine, najmanj pa enkrat letno na domu družine.

Neposredni izvajalci oblike storitve skupaj s koordinatorjem mesečno evalvirajo in redno načrtujejo delo, glede na potrebe upravičenca, odprte dileme rešujejo sproti. Pri izvajanju se uporablja dokumentacija, določena s temi smernicami.

Dokumentacija

- **dogovor o obsegu, trajanju in načinu izvajanja podpore na domu upravičenca in družine:** opredeljuje trajanje, vrsto, obseg in način izvajanja, osebni načrt dela z upravičencem in družino ter morebitne druge posebnosti oblike storitve.
- **individualni načrt:** pripravi se na podlagi strokovne ocene potreb, v sodelovanju z vsemi vključenimi, pri čemer se določita vrsta in obseg podpore za uporabnika in njegovo družino.

Individualni načrt je del dogovora o obsegu, trajanju in načinu izvajanja podpore na domu upravičenca in družine.

- **mesečni načrt dela:** določijo se dnevi v tednu in število ur, ki jih varuh opravi pri posamezni družini.
- **dnevnik izvajanja pomoči na domu:** varuh o izvajanju oblike storitve vodi sprotno evidenco, v kateri opiše opravljeno obliko storitve, morebitne posebnosti in sproti evalvira opravljeno delo. Priloga dnevnika je mesečna evidenca ur in opravljenih poti.
- **evalvacija oblike storitve:** izvede se najmanj enkrat letno oz. pogoste po potrebi (denimo ob začetku izvajanja ali ob spremembi potreb uporabnika). Za namene financiranja se s strani izvajalske organizacije zagotovi poročanje, v skladu z določili pogodbe o financiranju.

Dokumentacija se vodi in varuje v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov, zlasti v skladu z Uredbo (EU) 2016/679 in zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov.